Er altijd zijn voor je bejaarde ouder(s) is in de praktijk onmogelijk. Het bedrijf Vertroeteljeouders.nl biedt tegen betaling hulp. 'Mijn gezelschap is niet per se altijd het beste voor mijn moeder.'

Aandacht te koop

tekst — Margreet Vermeulen . fotografie — Marijn Scheeres

In het plantsoen zitten twee dames. De ene op de bank, de andere in een rolstoel. Die in de rolstoel kijkt verwonderd naar wat de ander uit haar tas tovert. Twee gebloemde plastic kopjes, suiker, citroenthee, koekjes en een thermoskan heet water. 'Wilt u een koekje?' De vrouw in de rolstoel knikt. 'Mag ik er alvast in bijten?', vraagt ze.

De vrouw op de bank is Anneke Franken, via vertroeteljeouders.nl. ingehuurd door de dochter van de andere vrouw, mevrouw Koets. Voor 18 euro bruto per uur bezoekt Anneke drie middagen per week mevrouw Koets (98), die in een verzorgingshuis in Amsterdam woont. 'Wilt u een wandelingetje maken?', vraagt Anneke altijd direct na aankomst.

Het antwoord is bekend. 'Wat heerlijk.' Ook als het buiten hagelt of stormt. Wanneer Anneke de rolstoel uitklapt, wrijft mevrouw Koets zich in de handen: 'Word ik daarin rondgereden? Wat koninklijk.'

Ondertussen zit de dochter van mevrouw Koets op kantoor. Ze heeft een drukke, bijna fulltime baan als manager bij het Nederlands Normalisatie Instituut in Delft. Elke zondag gaat ze bij haar moeder op bezoek en ze mailt dagelijks met het tehuis om te horen hoe het gaat. Haar moeder amuseerde zich tot voor kort met handwerken, puzzelen, gymnastiek, kaarsen maken, concerten bijwonen en uitstapjes. Maar die tijd is voorbij. Mevrouw Koets is te slecht ter been en haar geheugen laat haar voortdurend in de steek. Ze raakte geïsoleerd en kwam niet meer buiten. En daardoor zat haar dochter, Annelies Kesting (51), niet meer rustig op haar werk. 'Ik heb een tijdje vier dagen gewerkt, om vaker bij haar te zijn, maar dat kost me gevoelsmatig veel energie. Ik wil zo graag dat ze gelukkig is. Ik wil het zo graag goed doen.'

Via Marktplaats zocht Annelies hulp. 'En toen viel ▷

Mevrouw Koets (98) op stap met verzorgster Anneke Franken

'Het is nooit bij me opgekomen dat je het kunt zien als afschuiven van je verantwoordelijkheid'

mijn oog op die advertentie: 'Vertroetel je ouders.' Dat was precies wat ik zocht.' Ze gaf zichzelf op en binnen een week kwam het telefoontje dat ze misschien iemand voor haar hadden. 'Ene Anneke. Ik zie haar nog de lift uitstappen in van die aparte fladders. Geen stijve hark, dacht ik. Het was meteen goed.'

Anneke is gepensioneerd. Ze verdient bij als coach en sinds kort is ze drie middagen per week de begeleidster van mevrouw Koets. 'Je ziet het masker wegvallen en de oorspronkelijke vrouw te voorschijn komen. Alles wat ze vertelt is zo puur. Ze hoeft zich niet mooier voor te doen dan ze is. En ze leeft zo in het hier en het nu. Heel bijzonder om mee te maken.'
'Jij en ik begrijpen elkaar', zei mevrouw Koets laatst tegen Anneke. 'Het is me gelukt iets bij haar los te maken', zegt Anneke trots. 'Als buitenstaander verwacht ik niets van haar. Ik ben onbevangen. Misschien voelt ze dat.' Ze heeft ook vrijwilligerswerk gedaan in de verslaafdenzorg, maar dit bevalt haar beter. En niet alleen vanwege de verdienste. 'Als vrijwilliger blijf je vaak een buitenstaander in een organisatie.'
Dochter Annelies merkt dat haar moeder spraakzamer is sinds de komst van Anneke. 'Die twee kunnen heel filosofisch met elkaar praten. Bij haar komt een heel andere kant van mijn moeder aan bod.'

Vertroeteljeouders is opgezet door Tom Crouse. Hij was een paar jaar geleden op zoek naar 'wat meer vertier' voor zijn 89-jarige demente moeder. Die zoektocht bracht hem op het idee zijn behoefte te vertalen in een bedrijf. Inmiddels heeft hij 65 dienstverleners en enkele tientallen klanten in de regio Amsterdam en Kennemerland. Binnenkort begint hij in het Gooi.
Voor zijn moeder heeft Crouse inmiddels twee vertroetelaars gevonden: de een gaat regelmatig een kroket met haar eten in het café en met de ander gaat ze samen naar concerten of wandelen door Artis. Degene die de zorg inhuurt betaalt 26,50 euro per uur. De medewerker krijgt daarvan, zoals gezegd, 18 euro bruto.
Niet iedereen is gecharmeerd van Crouse's bedrijf. 'Laat de bedenker zelf naar zijn moeder gaan', schrijft iemand op internet. 'Je kunt je moeder rustig vergeten want we hebben dikbetaalde krachten aangetrokken.' Er is ook steun: 'Een goed initiatief, want zestig procent van de bewoners van verpleeg- en verzorgingshuizen krijgt nooit bezoek.'

Annelies Kesting – rode trui, een gouden heksenkruisje in het ene oor en een gouden katje in het andere – proeft in haar omgeving geen afkeuring als ze vertelt dat ze iemand inhuurt. 'Het is ook nooit bij me opgekomen dat je het kunt zien als afschuiven van je verantwoordelijkheid. Misschien ben ik naïef? Maar iedereen die mij kent weet hoeveel ik om mijn moeder geef. Door de komst van Anneke heeft mijn moeder nu elke middag bezoek, want ik heb ook een vriendin en een vrijwilligster die ieder een middag voor hun rekening nemen. Ik ben enig kind. Het is een verademing om de zorg voor mijn moeder met anderen te delen. En we delen niet alleen de zorg, maar ook de blijdschap als het goed gaat met mijn moeder.'
Zelfs als Annelies nooit meer hoefde te werken, zou ze misschien niet elke dag bij haar moeder langsgaan. 'Mijn leven wordt ook zo al beheerst door de vraag of het goed met haar gaat. Eigenlijk al zo lang als ik leef. Mijn vader is weggegaan toen ik 3 was. Daardoor zijn mijn moeder en ik heel close, maar de keerzijde is dat ik altijd het gevoel had dat ik voor mijn moeder moest zorgen. Als een vriendinnetje vroeg of ik kwam spelen, zei mijn moeder altijd: 'Lekker doen.' Maar ik hoorde tegelijk de teleurstelling in haar stem. Nog altijd vind ik het moeilijk bij haar weg te gaan. Ik wil haar niet achterlaten als ze sip is of in paniek, want wie weet hoe lang ze daarin blijft hangen. Daarom neem ik tegenwoordig geen afscheid meer. Ik zeg: 'Mam, ik ga even de poes eten geven, hoor. Ik ben straks terug.' Straks is alleen een week later.'

'Ik ga niet pianospelen. Ik ga alleen zitten voor de foto.' Jet De Levita (89) draagt voor de gelegenheid een zomerse oranje jurk met een speelse, moderne parelketting. Gerda Scheltes, die is ingehuurd via Vertroeteljeouders, wacht geduldig tot Jet haar zwarte stok met de zilveren knop heeft gevonden en de vijf meter naar de vleugel heeft afgelegd.
Eenmaal achter de Beckstein zit mevrouw De Levita opeens verrassend rechtop. De afwezige blik is weg. Gerda pakt de bladmuziek. Een menuet van Bach, geschreven voor zijn vrouw. ▷

Mevrouw De Levita (89) speelt piano met hulp van verzorgster Gerda Scheltes

'Vergelijk het met kinderopvang. Je kind naar de crèche brengen of een oppas laten komen wordt toch zielig gevonden'

Mevrouw De Levita : 'Nou, dat kan ik maar niet zo.'
Gerda: 'Misschien alleen met de rechterhand?'
Mevrouw De Levita speelt een paar aarzelende noten en stopt.
Gerda: 'Dat klinkt toch wel goed.'
Mevrouw De Levita : 'Zat ik hier of hier?'
Voorzichtig spelen ze een stukje quatre mains. Na afloop geeft Gerda haar pupil een complimentje. 'Ik deed het zo goed als ik het kon', zegt mevrouw De Levita bescheiden.
'Gouden momenten', vindt haar echtgenoot, David de Levita (83) die stil heeft zitten luisteren.

Mevrouw De Levita heeft de ziekte van Parkinson, die haar motoriek aantast. Ook haar geheugen wordt slechter. Ze woont nog thuis, samen met haar man. De fysiotherapeut komt aan huis. De huisarts komt trouw langs. En er is thuiszorg. 'Die doen veel, maar ze komen toch meer in en uit rennen', zegt Edna, de 48-jarige dochter. 'Dit is bedoeld om haar werkelijk aandacht te geven en gezelschap te houden. Daarvoor moet je rust uitstralen, want als je gehaast bent, voelt ze dat meteen. Dan lukt het niet.'
De wereld van mevrouw De Levita wordt steeds kleiner. Zelf koken kan niet meer. Autorijden kan niet meer, iets waarover ze lang verbolgen is geweest. Naar pianoles gaan werd ook een probleem. 'Daarom zijn we op zoek gegaan naar dingen die nog wél kunnen', zegt Edna. Pianoles aan huis kan dus wel. Via Vertroeteljeouders vond Edna Gerda Scheltes, een gepensioneerde die bijverdient als freelance redacteur bij een uitgeverij en als pianolerares. Gerda komt elke dinsdag om twaalf uur. Ze neemt wat lekkers mee voor de lunch en dekt de tafel. Dan eet ze, samen met het echtpaar De Levita, een boterham. Daarna kruipen de dames als het even kan achter de vleugel. Gerda: 'Het geeft haar iets waarop ze zich weer kan verheugen. En als ze zich niet goed genoeg voelt, gaan we samen op de bank zitten en naar een sonate van Beethoven luisteren. Of iets van Bach; ze is dol op Bach. Dan zitten we samen stil te luisteren. Intens.'

Op een van die dinsdagen vroeg mijnheer De Levita of Gerda niet wilde mee-eten. 'Schikt het wel?', vroeg Gerda. 'Helemaal niet', grapte mevrouw De Levita. Sindsdien eet Gerda elke dinsdag mee. En tot plezier van het echtpaar bereidt ze tegenwoordig ook het eten. 'Als zij kookt, veren we helemaal op', zegt David. Soms helpt mevrouw De Levita in de keuken. 'Als ik tenminste niet de een of andere vervelende klacht heb die dag.' Ze doet het graag, zegt ze. 'Koken is een soort spelen.'
Gerda Scheltes wordt ingehuurd door de dochters van mevrouw De Levita. 'De dochters doen zelf ook veel', zegt Gerda. 'Ze hebben hun ouders vorig jaar nog meegenomen op vakantie. Maar het is gewoon zwaar om zo veel aandacht te geven, zo veel geduld te oefenen en iemand soms zo in de war te zien. Zeker als het je eigen moeder is.'
Dat er betaald moet worden voor de hulp vindt Edna een pre. 'Er zit nu een organisatie achter. Als een vrijwilligster ziek wordt of afhaakt, stort het kaartenhuis weer in elkaar.'
Regelmatig proeft Edna afkeuring in haar omgeving. 'Niemand zegt het hardop. Maar wij kopen iets voor geld dat je eigenlijk zelf moet doen, dat is het overheersende gevoel in calvinistisch Nederland. Vergelijk het met kinderopvang. Het wordt toch zielig gevonden als je je kind naar de crèche brengt of als je een oppas laat komen.'
Edna zelf gaat elke week met haar moeder naar tennisles. 'Gewoon een partijtje spelen gaat niet meer', zegt ze. 'Maar onder deskundige begeleiding kan ze de bal nog best een lel geven.' En tijdens het tennissen hoef je niet te praten. Dat heeft zo zijn voordelen, zegt Edna: 'Je hebt moeders en dochters die met elkaar omgaan als vriendinnen en die eindeloos samen kunnen babbelen over van alles en nog wat. Dat kunnen wij niet. Wij hebben meer een klassieke moeder-dochterrelatie. Nogal formeel, zal ik maar zeggen. Dat speelt misschien ook een rol in waarom we hulp van buiten zijn gaan zoeken. Mijn gezelschap is belangrijk. Ik kom elke vrijdag en fiets vaak in het weekend nog even langs. Maar mijn gezelschap is niet per se altijd het beste voor mijn moeder. Ze heeft het met Gerda op de dinsdagen ook prettig.'

In het park is de thee met koek op. 'Wilt u een wandelingetje maken?', vraagt Anneke aan mevrouw Koets. 'Heerlijk, ja.' Ze kijkt toe hoe Anneke haar rugzak volpropt. 'Wat voor wandeling wordt dit?', spot mevrouw Koets, 'een bergwandeling of zo?' Anneke klapt de rolstoel uit. 'Word ik daarin rondgereden? Wat koninklijk.'

———